

- Diries que alguns gèneres periodístics són textos expositius? Quins?
- Tots els tipus de textos que apareixen als mitjans de comunicació tenen l'objectiu d'informar? N'hi ha cap altre?

1. Els gèneres periodístics

Ara més que mai estem rodejats d'informació. L'impacte de la democratització de la informació o, fins i tot, de la sobreinformació a les nostres vides a través d'internet ha implicat que els ciutadans tinguin accés a una allau de dades que no sempre es caracteritzen pel rigor informatiu. En aquest sentit, l'ofici de periodista, com a especialista fiable, és més necessari que mai a l'hora de filtrar els continguts, d'avaluar la **veracitat de les dades** que es manegen i d'aprofitar les eines digitals per a presentar i **interpretar l'actualitat** i per a conduir el debat públic que aquesta genera.

Són diverses les formes de classificar els textos periodístics, però la majoria parteixen del concepte de **gènere** com a categoria que permet agrupar formalment (per les seves convencions comunicatives i fórmules de redacció) una producció textual, ja sigui escrita, audiovisual o multimèdia. Així, trobem gèneres habitualment unipersonals —com la notícia, el reportatge, la crònica, l'editorial o la crítica— i gèneres interpersonals —entre els quals destaquen l'entrevista i el debat. També es poden tipificar segons els mitjans de comunicació en què apareixen —premsa escrita, gèneres audiovisuals radiofònics i televisius, o gèneres digitals— o en relació amb les funcions que cobreixen i la manera com pretenen comunicar el contingut —gèneres informatius o d'opinió.

Gèneres periodístics

Informatius

En els gèneres informatius predomina la **informació objectiva** i contrastada sobre temes d'**actualitat**. Entre els més rellevants trobem:

- La **notícia**. Informació objectiva d'un fet d'actualitat; comunica què passa. Es considera la base de tots els gèneres periodístics.
- La **crònica**. Ampliació d'una notícia feta per un especialista, un corresponsal o un enviat especial, testimonia què passa.
- El **reportatge**. Tractament exhaustiu d'un tema que no cal que sigui de plena actualitat, però que desperta l'interès públic; ens acostava a la informació, ens fa veure, sentir i entendre. Pot ser de tipus objectiu o més interpretatiu.
- L'**entrevista**. Gènere dialogat en què l'entrevistador formula preguntes a un personatge actual important. Pot ser informativa o de personalitat.

D'opinió

Els gèneres periodístics d'opinió es caracteritzen, en canvi, per un predomini de la **interpretació personal**, que es presenta de manera argumentada, i la seva funció és incidir en la consciència de la ciutadania i **formar una opinió**, favorable o desfavorable, sobre un fet d'actualitat. Els més destacats són:

- L'**article d'opinió**. Reflexió sobre un tema polèmic de l'actualitat a partir de l'anàlisi, la interpretació i la valoració dels fets per part d'entesos.
- L'**editorial**. Reflex de l'opinió i la ideologia d'un diari, revista o informatiu sobre un tema d'abast social; mostra la manera concreta d'enfocar la informació de l'empresa editora.
- La **crítica**. Ressenya informativa i valorativa d'una obra artística o cultural per part d'un crític expert que pretén orientar el públic.
- La **carta al director**. Reflex de l'opinió dels lectors sobre esdeveniments actuals: comentaris, denúncies d'actuacions públiques, agraïments, etc.

2. Els gèneres periodístics informatius

► La notícia

La notícia és un text narratiu, oral o escrit, que ens **informa** d'un **esdeveniment d'actualitat**. Per tant, la notícia es confecciona a partir d'un fet real i veritable i es transmet al receptor després d'haver estat interpretat, contrastat (amb dades verificables) i adaptat al mitjà de comunicació corresponent. El relat de la informació ha de:

- Respondre a sis tipus de circumstàncies, les **6W** (*what, who, when, where, how, why*): els fets (**què** ha succeït?), el subjecte (**qui** és l'afectat o interessat?), el temps (**quan** ha succeït?), el lloc (**on** ha succeït?), la manera (**com** ha succeït?) i la causa (**per què** ha succeït?).
- Tractar sempre les dades amb voluntat d'**objectivitat**: el redactor explicita sempre l'origen de la seva informació i mai no diu ni suggereix més del que sap. Ara bé, la mera elecció d'unes dades i no d'unes altres i la seva disposició i l'ordre narratiu ja manifesten el criteri personal del periodista i la seva prioritat informativa.
- Seguir l'**estructura** bàsica de la notícia, que és:

NOTÍCIA / MÉS AMBUST / 10/10/2018

La vida salvatge s'ha reduït un 69% en els últims 50 anys

L'últim informe de WWF alerta que l'Amazònia està ja molt a prop del punt de no retorn

Olivia Sánchez

SINOPSIS. La vida salvatge segueix disminuint de forma alarmant. Les poblacions d'animals vertebrats silvestres s'han reduït un 69% des del 1970, segons l'Índex Planeta Via 2022 del Fons Mundial per la Natura (WWF en les sigles en anglès). És una davallada esforçada que els científics atribueixen, en primer lloc, al canvi en l'ús dels sòls, és a dir, la desforestació, i a la sobreexplotació dels recursos naturals. I, en segon lloc, a la crisi climàtica, a més de la contaminació. Però els autors de l'estudi alerten també que l'escalfament global va camí de convertir-se en la principal causa de degradació en els pròxims anys.

WWF fa 24 anys que analitza la pèrdua de biodiversitat del planeta i cada dos anys en publica un informe. Un rere l'altre, a cada nova anàlisi la tendència es confirma i la pèrdua de vida salvatge és cada cop més gran. En l'informe del 2018, la vida salvatge havia caigut un 60%.

- Tenir unes **característiques lingüístiques** determinades. Combinen les propietats del text narratiu i expositiu i es fonamenten en la «regla de les 3C» (correcció, claredat i concisió). S'utilitza el registre estàndard (sense vulgarismes), amb un lèxic clar, fàcil de comprendre i precís (sense mots ambigus ni adjectius connotatius o valoratius dels fets), acompanyat de l'explicació dels mots tècnics.

! Fixa't-hi

Errors que cal evitar en redactar una notícia

- Els paràgrafs no han de ser excessivament llargs. És preferible dividir la informació en diverses capes de profunditat. En aquest sentit, sempre no es pot abusar de les oracions subordinades.
- Els temps verbals no han d'allunyar del receptor de la història. El més habitual és omprar el present i el pretèrit perfect, temps que es poden combinar amb d'altres.
- Atès que la notícia pot ser consultada molt de temps després que hagi transcorregut, cal evitar adverbis de temps com *avui*, *ahir* o *demà*, sense una referència concreta a la data.
- No s'han de referir mai les declaracions de testimonis sense precedents entre cometes i sense especificar-ne la procedència.

El titular. Té el doble objectiu de remarcar el més rellevant i de motivar la lectura, escolta o visualització a través de diversos recursos estilístics, tipogràfics o audiovisuals. Pot anar precedit d'un avantítol i/o seguit d'un subtítol per completar la informació i situar-la. Segons la intenció del redactor, pot ser informatiu, suggeritiu, sensacionalista o persuasiu. La forma i l'extensió del titular és variable. Paradòxicament, les notícies de gran impacte i interès acostumen a necessitar un titular més curt. «Mr. Obama: ha el titular que encapsula la notícia de la mort en accident de la princesa de Gal·les el 1997».

L'entrada o lead. Correspon al primer paràgraf i té la finalitat d'ampliar el titular referent de manera sintètica els aspectes essencials de la notícia. En premsa escrita, es pot destacar tipogràficament, en mitjans audiovisuals, corresponsa a l'introducció de la notícia pel presentador amb dades rellevants.

Els ees. Desenvolupa la informació i completa les dades del lead i l'estructura de la notícia s'estructura a partir de l'anomenada «piràmide invertida», que permet disposar les informacions en sentit decreixent, és a dir, de més a menys importància.

! Fixa-t'hi

La finalitat del reportatge és informar, descriure, narrar, investigar i formar una opinió.

En un bon reportatge hi ha: objectivitat, dades, testimonis, profunditat, entrevistes, opinió, fotografies...

Tipus de reportatges

+ Amplia

30 minuts és un programa que ha estat capaç de subratllar de manera especial la història de Televisió de Catalunya i la concepció de la societat civil del país en aquests darrers anys. Des del 1984, de forma setmanal, els reportatges emesos expliquen el món que ens envolta, des de la realitat més propera a la més llunyana.

► El reportatge

El reportatge és un article periodístic d'extensió variable que tracta d'una manera exhaustiva temes que no tenen perquè ser de plena actualitat, però que despierten interès. De fet, el reporter **crea informació** en comptes de buscar-la, cosa que diferencia el reportatge dels altres gèneres informatius.

Així doncs, el reportatge es pot considerar **l'ampliació d'una notícia** perquè, quan es produeix un esdeveniment important, el periodista exposa els seus coneixements breument, és a dir, resumeix que ha succeït sense profunditzar-hi. En canvi, el reporter intenta extreure'n més dades. Per això **investiga**, s'apropa al lloc dels fets i, fins i tot, *in situ* pregunta als protagonistes i als testimonis més propers, de manera que amb tota la informació obtinguda elabora un reportatge.

El reportatge respon a **dues situacions comunicatives**: d'una banda, amplia un fet d'actualitat, de l'altra, desenvolupa un tema concret que capta l'atenció del públic i que els mitjans de comunicació tracten d'ampliar i investigar.

El reportatge pot tractar temes que no són d'estricta actualitat; així doncs, hi pot haver reporters que facin investigacions sobre situacions viscudes a les diverses guerres, durant la Revolució Industrial, etc. Tant si el tema del reportatge és d'actualitat com si no, la **informació** s'ha de tractar d'una manera **exhaustiva**, **fent** servir dades, estadístiques, citacions, fotografies, testimonis, etc.

Estructura del reportatge escrit

L'estructura externa del reportatge escrit és similar a la de la notícia, tot i que la funció de cadascuna d'aquestes parts sigui diferent.

→ **El titular** es destaca tipogràficament (amb negreta o cursiva, per exemple) i sovint pot tenir avantítol i subtítol. **L'entrada** també es fa ressaltar tipogràficament i la seva funció, igual que la del titular, és **incitar la lectura**, per a la qual cosa s'utilitzen diferents recursos semàntics. El periodista pot fer servir diverses tècniques per a assolir aquest objectiu: sintetitzar el contingut (com a la notícia), relatar un esdeveniment d'una manera seqüencial; *descriure* elements de comparació o contrast del tema; definir els elements de la recerca periodística; plantejar judicis, crítiques o opinions del reporter; ressaltar un detall; utilitzar una expressió col·loquial; citar una declaració d'un testimoni, etc.

→ **El cos** del reportatge **és extens**. Inclou les dades, les causes i les conseqüències o les vivències del reporter. Sol contenir **entrevistes**, declaracions, detalls, etc., per cridar l'atenció del lector. Pot incloure diversos subtitols, ja que els reportatges acostumen a ser amplis. S'acompanyen de **fotografies**, mapes, gràfics, etc., que el complementen.

L'estructura del cos no està marcada perquè depèn de l'estil personal de cada periodista; tanmateix, la informació ha de ser clara i veraç. El reportatge ha de transmetre claredat, per tant, el **llenguatge** utilitzat ha de ser clar, simple i sense complicacions. Les dades que s'hi presenten han de ser verídiques.

El reporter ha de garantir el desenvolupament lògic de les idees. Per fer-ho, pot **organitzar les idees** (paràgrafs) seguint estructures diferents:

Per **blocs temàtics**: assumptes específics breus que s'encadenen al llarg del text, per ordre cronològic; els fets s'expliquen com han succeït (molt similar a la crònica); per dialèctica: s'utilitzen més opinions que informació i així s'estableixen semblances, contrastos, etc.; i enigmàtica: es busca crear suspens narratiu mitjançant l'ordre de la informació.

→ Amb la **conclusió** (paràgraf final, que ha de ser breu, significativa i memorable), el periodista s'acomiada del lector; pot subratllar, sintetitzar, suggerir, projectar, etc.

Característiques lingüístiques del reportatge

El reportatge es diferencia dels altres gèneres periodístics en aquests aspectes:

→ Utilitza el registre periodístic i la llengua estàndard, tot i que permet acostar-se a registres **més literaris**. El reporter pot tenir un estil de llengua propi, no tan neutre i objectiu com el de les notícies.

→ El llenguatge ha de ser **creatiu** a fi d'aconseguir que el públic llegeixi el reportatge sencer. Per a fer-ho, pot utilitzar **recursos literaris** com ara la metàfora, la imatge i la comparació; però no se'n pot abusar per no produir l'efecte contrari. Altres **figures retòriques** que es poden fer servir són les **fonètiques**, especialment en els mitjans audiovisuals, per buscar la ironia, la sorpresa o el contrast; les **morfosintàctiques**, com ara l'enumeració, la redundància, la interrogació retòrica, l'hipèrbaton...; i les **semàntiques**, esmentades abans.

Fixa't, per exemple, com s'utilitzen la interrogació retòrica i la metàfora en el reportatge *Micropobles: desaparició, fusió o més ajudes*:

«És l'agrupació la seva garantia de supervivència? ¿Ho és deixar-los com estan? Custodis del territori i del llegat que representen segles d'història, els pobles més petits lluiten per sobreviure sense que el brogit de les grans ciutats permeti sempre escoltar la seva veu.

→ En els textos divulgatius, el **lèxic** és més general i en els textos científics és més especialitzat. La creació literària no ha de bandejar l'**objectivitat**, la **claredat** i la **precisió**. La sintaxi, doncs, ha de ser clara i senzilla. Para atenció al següent fragment del reportatge científic *L'agricultura va modelar els nostres gens*:

THE NEW YORK TIMES LA REVOLUCIÓ AGRÍCOLA va ser un dels fets més transcendents de la història humana i va desembocar en el sorgiment de la civilització moderna. Recentment, gràcies a un estudi pioner, un equip internacional de científics ha descobert que, arran de l'arribada de l'agricultura a Europa fa 8.500 anys, l'ADN dels pobladors del continent va experimentar canvis que es van estendre i van alterar l'estatura, la digestió, el sistema immunitari i el color de la pell dels europeus.

→ Per a garantir la coherència textual, cada paràgraf ha de tenir una unitat temàtica i s'han d'utilitzar **connectors** que estableixen ordre, progrés i cohesió del discurs, en especial les conjuncions **causals** (ja que, perquè, com que...), **finals** (perquè, a fi que...), **condicionals** (si, sempre que...), **adversatives** (malgrat que, tot i que...), **consecutives** (doncs, per tant...) o **conversives** (però, tanmateix...) i de **conseqüència** (en conclusió, en resum, a la fi, així doncs, de manera que, fins al punt que...).

! Fixa-t'hi

Què és un documental?

Un documental és una obra audiovisual que no és de ficció i té una finalitat informativa, cultural o didàctica.

A diferència del reportatge, que tracta temes d'actualitat, el documental tracta temes atemporals.

El programa de TV3 *Seveur* (ficció), emet els millors documentals que es fan arreu del món, i també els produïts pròpia, com 'Les meus ulls', sobre l'esportivisme escolar.

<https://links.edebe.com/ufvur>

! Fixa-t'hi

El reportatge, a diferència de la notícia, **aprofundeix** o **investiga** els fets i pretén contextualitzar la informació i tractar més àmpliament els aspectes que no tenen espai en els textos breus de les notícies. Pots veure-ho en aquest reportatge del Cròic:

<https://links.edebe.com/qmfj8>

Recorda

El reporter utilitza una **llengua estàndard**, no sol emprar ni vulgarismes ni barbarismes, i si hi ha neologismes, el lector els ha d'entendre.

► L'entrevista

L'entrevista és un gènere periodístic híbrid entre la informació i l'opinió. És una **conversa pactada** i planificada entre un entrevistador (reporter) i un entrevistat per a obtenir una informació determinada. No és espontània, ja que s'acorden el marc o lloc de l'entrevista, la durada que tindrà, el tipus de preguntes que es faran, etc.

El periodista, **després de l'entrevista**, reelabora la conversa; en treballa el llenguatge i l'ordre de les preguntes, hi intercala descripcions, comentaris o observacions sobre l'entrevistat, crea títuls per destacar-ne certes frases, etc.

Tot i que és un gènere de tipus oral, els mitjans de comunicació escrits l'han adaptat i s'utilitza amb freqüència. Es poden diferenciar **tres tipus d'entrevistes**. Els exemples següents són extreus d'una entrevista a Carme Junyent (lingüista).

► **Entrevista informativa i/o d'opinió.** L'entrevistat opina sobre temes d'actualitat o qüestions sobre les quals se li reconeix autoritat.

— Una de les vostres afirmacions més impressionants és que durant el segle **xx** desapareixeran el 95 % de les llengües...

— Jo treballo perquè això no passi. Si ho donés per perdut em dedicaria a unes altres coses. De totes maneres ens hi hem de posar treball, perquè vaig trobant símptomes molt preocupants que no em permeten de modificar aquesta afirmació que al segle **xx** desapareixeran moltes llengües.

► **Entrevista de personalitat.** L'interès rau en la trajectòria vital o professional de l'entrevistat. Té un caire més personal i implica el reconeixement públic a la persona.

— Us va ser difícil d'estudiar?

— El meu pare no volia que estudiés perquè era una noia. I com que volia ser mestra vaig estar dos anys fent mitjans feministes abans d'hora. A Masquefa en aquells moments algunes famílies portaven els nois a un internat i jo vaig batarlar per poder anar-hi. Al final la decisió la va prendre la meua mare i vaig anar interna a Barcelona.

► **Entrevista com a mètode d'investigació.** El reporter manté entrevistes amb persones per informar-se de determinats esdeveniments i així es documenta.

— La teoria clàssica deia que quan hi havia dues llengües en contacte només hi havia dues sortides: la substitució o la remuntada de la llengua.

— No és que aquesta teoria no valgui: és que és una teoria. La realitat ens diu que sempre es produeix substitució. Jo no conec cap cas de normalització, cap, ni en tot el món ni en la història. Mira que fa anys que el busco. De comunitat bilingüe que s'hagi mantingut estable no n'he conegut cap i totes les que he conegut han acabat en substitució. [...]

L'entrevista és una tècnica molt eficaç per a obtenir **dades rellevants** i significatives que no es podrien tenir d'una altra manera. Els gestos, el to de veu o el fet d'emfasitzar paraules són eines que ajuden el reporter a **entendre millor** la persona que entrevista i les seves pors, inquietuds, opinions, desitjos, actituds, etc.

Estructura de l'entrevista

REPORTER BARCELONA, 10 DE MARÇ DEL 2016

"Encara sorprenen en algun servei"

JOANA PERA — BARCELONA

Mari Marín (Empreses de Llobregat, 1946) és sociolingüista del que fa de membre de la Generalitat de Catalunya. Ha treballat en empreses industrials per la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) i l'Escola Central de Lluç (ECL), entre altres coses. És una de les persones que s'oposen a l'ús de la llengua catalana en el treball i cap a la Regió d'Innovació Metropolitana Sud. Va voler ser membre per poder fer una feina amb un impacte visible en la vida i el benestar de les persones.

Quan va veure que volia ser membre?

Ja de gran, després d'entendre com vaig anar a treballar com a operadora de control, gestionant els trens, avians del 112... Vaig descobrir el món de la gestió d'organització i em va encantar. Llavors em va arribar una oferta per fer una col·laboració amb els membres francesos de regions i va arribar un moment que realment m'agradava aquesta feina i que podia aportar la meua cosa. Vaig decidir presentar-me a les oposicions de sociolingüista.

Algun cas que recordi especialment?

Un dia heu a la primera reunió ECO que vaig fer. Un home gran es va posar que va arribar amb un cotxe per l'hotel. Vaig fer tot el desglossament i heu anat fent el meu treball. Moltes coses que no m'heu conegut i aquesta va ser la meua feina. Els límits foren els límits que també venien perquè la capacitat d'organització és limitada.

Títol relacionat amb el contingut del text o amb l'entrevista o, fins i tot, amb la reproducció d'un fragment del text.

Introducció. Es presenta l'entrevista. S'inclouen en els aspectes relacionats amb motius de l'entrevista (referències personals, llibres publicats, premis guanyats...).

Cos o qüestionari. Segueix una estructura dialogada. El periodista comença el desenvolupament del discurs, assigna temes i introdueix els temes. Seguint el qüestionari es complementa amb la narració de la trobada, la descripció de l'entrevista o de l'espai on es troba, o les impressions que el periodista té en aquell moment.

Cloenda. Pot ser un relat de les impressions que la persona entrevistada ha causat en el periodista. Algunes entrevistes, però, acaben amb la resposta a una pregunta formulada per tal d'arribar a una conclusió.

El registre propi de l'entrevista ha de ser **estàndard**, proper a la llengua col·loquial. En les **respostes**, cal respectar la manera d'expressar-se i parlar de la persona entrevistada. En les **preguntes**, la sintaxi ha de ser clara.

► La crònica

La crònica es considera el primer grau d'interpretació que es fa d'un esdeveniment. Parteix d'una notícia i se centra en un període de temps determinat. La seva funció és aprofundir en l'anàlisi d'un tema, informar, si bé traspassa la visió personal o la perspectiva peculiar del periodista que s'implica en la narració del que està passant. En ràdio i televisió, es tracta d'un relat que té **continuitat**, és a dir, que requereix la necessitat de posar l'audiència en antecedents: es fixa el fet i així després es poden narrar les últimes dades. Per exemple, en la crònica d'un conflicte bèl·lic retransmès per ràdio o per televisió, de primer s'informa de la situació del moment (bombardejos, nombre de morts i de ferits, etc.), després es narra què ha ocorregut des de l'inici o durant una part rellevant del conflicte i finalment s'acabarà amb un pronòstic de futur immediat i un final obert.

Les cròniques solen trobar-se en programes informatius o en algun d'entreteniment, com el magazín. En els teletotals, la crònica esdevé fonamental atès el grau de veracitat que fa que el periodista sigui testimoni directe dels esdeveniments. El cronista apareix en pantalla aportant no només veracitat sinó també proximitat, aspectes que incrementen la credibilitat per part de l'espectador.

La crònica —amb independència del mitjà en què aparegui— pot presentar diversos tipus d'**estructura**, com ara la piramidal (ordre cronològic) o la de martell (en primer lloc es presenta resumida la informació principal i, a continuació, es relaciona els fets seqüencialment); i també, un **llenguatge** amb un estil personal que pot estar enriquit amb diversos recursos estilístics o retòrics per a potenciar la creativitat i l'interès.

Quins tipus de cròniques hi ha?

Recorda

Per a elaborar un reportatge, cal seguir aquests passos:

- Triar un tema.
- Documentar-se i cercar informació.
- Realitzar entrevistes.
- Obtenir la informació gràfica.
- Ordenar i seleccionar la informació.
- Redactar i il·lustrar el reportatge.

Activitat

3

Activitat

4 i 5